Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (viies koda)

10. august 2017 *

Eelotsusetaotlus – Eelotsuse kiirmenetlus – Politseikoostöö ja õigusalane koostöö kriminaalasjades – Euroopa vahistamismäärus – Raamotsus 2002/584/JSK – Liikmesriikidevaheline üleandmiskord – Täitmise tingimused – Täitmata jätmise vabatahtlikud alused – Artikli 4a lõige 1, mis lisati raamotsusega 2009/299/JSK – Vabadusekaotusliku karistuse täitmisele pööramiseks tehtud vahistamismäärus – Mõiste „kohtulik arutelu, mille tulemusel otsus tehti“ – Asjaomane isik, kes oli isiklikult ilmunud kohtulikule arutelule esimeses kohtuastmes – Apellatsioonimenetlus, milles vaadati asi uuesti sisuliselt läbi – Vahistamismäärus, milles ei ole teavet, mis võimaldaks kontrollida, kas süüdimõistetud isiku kaitseõigused olid apellatsioonimenetluses tagatud

Kohtuasjas C-270/17 PPU,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Rechtbank Amsterdami (Amsterdami esimese astme kohus, Madalmaad) 18. mai 2017. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse samal päeval, järgmise isiku suhtes tehtud Euroopa vahistamismääruse täitmisega seotud menetluses:

Tadas Tupikas,

EUROOPA KOHUS (viies koda),

koosseisus: koja president J. L. da Cruz Vilaça, kohtunikud M. Berger, A. Borg Barthet, E. Levits ja F. Biltgen (ettekandja),

kohtujurist: M. Bobek,

kohtusekretär: vanemametnik M. Ferreira,

arvestades kirjalikus menetluses ja 11. juuli 2017. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– T. Tupikas, esindaja: *advocaat* B. Kuppens,

– Openbaar Ministerie, esindajad: K. van der Schaft ja U. E. A. Weitzel,

– Madalmaade valitsus, esindajad: M. Noort ja M. Bulterman,

– Iirimaa, esindaja: J. Quaney, keda abistas C. Noctor, *BL*,

– Leedu valitsus, esindaja: K. Dieninis,

– Euroopa Komisjon, esindajad: R. Troosters ja S. Grünheid,

* Kohtumenetluse keel: hollandi.

olles 26. juuli 2017. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab küsimust, kuidas tõlgendada nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta (EÜT 2002, L 190, lk 1; ELT eriväljaanne 19/06, lk 34), muudetud nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsusega 2009/299/JSK (ELT 2009, L 81, lk 24) (edaspidi „raamotsus 2002/584“), artikli 4a lõiget 1.

2 Taotlus on esitatud sellise Euroopa vahistamismääruse täitmisel Madalmaades, mille Klaipėdos apygardos teismas (Klaipėda maakonnakohus, Leedu) tegi T. Tupikase suhtes, et pöörata Leedus täitmisele vabadusekaotuslik karistus.

Õiguslik raamistik

Rahvusvaheline õigus

EIÕK

3 Roomas 4. novembril 1950. aastal allkirjastatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi „EIÕK“) artikkel 6 „Õigus õiglasele kohtumenetlusele“ sätestab:

„1. Igaühel on oma tsiviilõiguste ja -kohustuste või temale esitatud kriminaalsüüdistuse üle otsustamisel õigus õiglasele ja avalikule kohtumenetlusele mõistliku aja jooksul sõltumatus ja erapooletus, seaduse alusel moodustatud kohtus. Kohtuotsus kuulutatakse avalikult, kuid istungi võib ajakirjanikele ja üldsusele täielikult või osaliselt kinniseks kuulutada demokraatliku ühiskonna kõlbluse, avaliku korra või riigi julgeoleku huvides, alaealise huvides või poolte eraelu kaitseks või kohtu määratud ulatuses erijuhtudel, kui avalikkus kahjustaks õigusemõistmist.

2. Igaüht, keda süüdistatakse kuriteos, peetakse süütuks seni, kuni tema süü ei ole seaduse kohaselt tõendatud.

3. Igal kuriteos süüdistataval on vähemalt järgmised õigused:

a) saada viivitamata talle arusaadavas keeles üksikasjalikku teavet tema vastu esitatud süüdistuse iseloomust ja alustest;

b) saada piisavalt aega ja võimalusi enda kaitse ettevalmistamiseks;

c) kaitsta end ise või enda valitud kaitsja abil või saada tasuta õigusabi juhul, kui see on õigusemõistmise huvides vajalik ja süüdistataval pole piisavalt vahendeid õigusabi eest tasumiseks;

d) küsitleda ise või lasta küsitleda tema vastu ütlusi andma kutsutud tunnistajaid, lasta omalt poolt kohale kutsuda tunnistajaid ja neid küsitleda tema vastu ütlusi andvate tunnistajatega võrdsetel tingimustel;

e) kasutada tasuta tõlgi abi, kui ta ei mõista või ei räägi kohtus kasutatavat keelt.“

Liidu õigus

Harta

4 Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artiklid 47 ja 48 asuvad VI jaotises „Õigusemõistmine“.

5 Harta artikkel 47 „Õigus tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele“ sätestab:

„Igaühel, kelle liidu õigusega tagatud õigusi või vabadusi rikutakse, on selles artiklis kehtestatud tingimuste kohaselt õigus tõhusale õiguskaitsevahendile kohtus.

Igaühel on õigus õiglasele ja avalikule asja arutamisele mõistliku aja jooksul sõltumatus ja erapooletus seaduse alusel moodustatud kohtus. Igaühel peab olema võimalus saada nõu ja kaitset ning olla esindatud.

[…]“

6 Selgitustes põhiõiguste harta kohta (ELT 2007, C 303, lk 17) (edaspidi „harta selgitused“) on harta artikli 47 teise lõigu kohta täpsustatud, et see säte vastab EIÕK artikli 6 lõikele 1.

7 Harta selgitustes on artikli 47 kohta lisatud, et „[l]iidu õiguses ei piirdu õigus asja õiglasele kohtulikule arutamisele vaidlustega tsiviilõiguste ja -kohustuste üle. See on üks tagajärg, mis tuleneb asjaolust, et liit on õigusriigi põhimõttel põhinev ühendus, nagu väidab kohus [23. aprilli 1986. aasta kohtuotsuses Les Verts *vs*. Euroopa Parlament, (294/83; EU:C:1986:166)]. Kõigis teistes aspektides, välja arvatud reguleerimisala, kohaldatakse [EIÕKga] pakutavaid tagatisi sarnaselt ka liidu suhtes.“

8 Harta artikkel 48 „Süütuse presumptsioon ja kaitseõigus“ sätestab:

„1. Iga süüdistatavat peetakse süütuks seni, kuni tema süü ei ole seaduse kohaselt tõendatud.

2. Iga süüdistatava õigus kaitsele on tagatud.“

9 Harta selgitused täpsustavad sellega seoses järgmist:

„Artikkel 48 vastab EIÕK artikli 6 lõigetele 2 ja 3 […]

[…]

Kooskõlas artikli 52 lõikega 3 on nimetatud õigusel sama tähendus ja ulatus, kui on EIÕKga tagatud õigusel.“

10 Harta artikli 51 „Reguleerimisala“ lõige 1 sätestab:

„Harta sätted on subsidiaarsuse põhimõtet arvesse võttes ette nähtud liidu institutsioonidele, organitele ja asutustele ning liikmesriikidele üksnes liidu õiguse kohaldamise korral […]“

11 Harta artikkel 52 „Õiguste ja põhimõtete ulatus ja tõlgendamine“ näeb ette:

„1. Hartaga tunnustatud õiguste ja vabaduste teostamist tohib piirata ainult seadusega ning arvestades nimetatud õiguste ja vabaduste olemust. Proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt võib piiranguid seada üksnes juhul, kui need on vajalikud ning vastavad tegelikult liidu poolt tunnustatud üldist huvi pakkuvatele eesmärkidele või kui on vaja kaitsta teiste isikute õigusi ja vabadusi.

[…]

3. Hartas sisalduvate selliste õiguste tähendus ja ulatus, mis vastavad [EIÕKga] tagatud õigustele, on samad, mis neile nimetatud konventsiooniga ette on nähtud. See säte ei takista liidu õiguses ulatuslikuma kaitse kehtestamist.

[…]

7. Harta tõlgendamise juhendina koostatud selgitusi võetakse asjakohaselt arvesse liidu ja liikmesriikide kohtutes.“

Raamotsused 2002/584 ja 2009/299

12 Raamotsuse 2002/584 põhjendused 1, 5, 6, 8, 10 ja 12 on sõnastatud järgmiselt:

„(1) Vastavalt 15. ja 16. oktoobril 1999 Tamperes kogunenud Euroopa Ülemkogu otsusele ning eelkõige selle punktile 35 tuleks kaotada liikmesriikidevaheline formaalne väljaandmismenetlus nende isikute suhtes, kes hoiavad kõrvale karistuse kandmise eest pärast lõplikku süüdimõistmist, ning väljaandmismenetlust tuleks kiirendada nende isikute suhtes, keda kahtlustatakse süüteo toimepanemises.

[…]

(5) […] Lisaks sellele võimaldab süüdimõistetute kriminaalkaristuste täitmiseks või kahtlustatavatele süüdistuse esitamiseks uue lihtsustatud üleandmissüsteemi sisseviimine kõrvaldada keerukuse ja võimalikud viivitused, mis on omased praegusele väljaandmiskorrale. […]

(6) Käesolevas raamotsuses sätestatud Euroopa vahistamismäärus on esimene kindel meede kriminaalõiguse valdkonnas, millega kohaldatakse vastastikuse tunnustamise põhimõtet, mida Euroopa Ülemkogu nimetas õigusalase koostöö nurgakiviks.

[…]

(8) Euroopa vahistamismääruse täitmise kohta tehtud otsuseid tuleb piisavalt kontrollida, mis tähendab, et selle liikmesriigi õigusasutus, kus tagaotsitav on vahistatud, peab tegema otsuse tema üleandmise kohta.

[…]

(10) Euroopa vahistamismääruse toimimine põhineb suurel liikmesriikidevahelisel usaldusel. Selle kohaldamise võib peatada ainult siis, kui üks liikmesriik on raskelt ja jätkuvalt rikkunud [EL] artikli 6 lõikes 1 [nüüd, pärast muutmist ELL artikkel 2] sätestatud põhimõtteid ja kui rikkumise on [EL] artikli 7 lõike 1 [nüüd, pärast muutmist ELL artikli 7 lõige 2] alusel kindlaks teinud nõukogu ja sellel on artikli 7 lõikes 2 sätestatud tagajärjed.

[…]

(12) Käesolev raamotsus austab põhiõigusi ja järgib põhimõtteid, mida tunnustatakse [EL] artiklis 6 ja mis on kajastatud […] hartas, eelkõige selle VI peatükis. Käesolevat raamotsust ei tõlgendata keeluna ära öelda isiku üleandmisest, kelle suhtes on tehtud Euroopa vahistamismäärus, kui on objektiivselt alust arvata, et nimetatud vahistamismäärus on tehtud isiku kohtu alla andmiseks

või karistamiseks kõnealuse isiku soo, rassi, usu, etnilise kuuluvuse, kodakondsuse, keele, poliitiliste vaadete või seksuaalse sättumuse alusel või et see kahjustaks selle isiku olukorda mis tahes eeltoodud põhjusel.

[…]“

13 Selle raamotsuse artikkel 1 „Euroopa vahistamismääruse määratlus ja selle täitmise kohustus“ näeb ette:

„1. Euroopa vahistamismäärus on liikmesriigi väljaantud kohtuotsus, et teine liikmesriik võtaks tagaotsitava vahi alla ja annaks ta üle kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmise või vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitmiseks.

2. Liikmesriigid täidavad mis tahes Euroopa vahistamismääruse vastastikuse tunnustamise põhimõtte alusel ja vastavalt käesoleva raamotsuse sätetele.

3. Käesolev raamotsus ei mõjuta kohustust austada põhiõigusi ja õiguse aluspõhimõtteid, mis on kirja pandud [EL] artiklis 6.“

14 Nimetatud raamotsuse artiklites 3, 4 ja 4a on ette nähtud Euroopa vahistamismääruse täitmata jätmise kohustuslikud ja vabatahtlikud alused.

15 Raamotsus 2009/299 täpsustab, millistel põhjustel võib Euroopa vahistamismäärust täitev õigusasutus selle määruse täitmisest keelduda, kui asjaomane isik ei ole ilmunud oma asja kohtulikule arutamisele. Raamotsuse põhjendused 1, 2, 4–8, 14 ja 15 on sõnastatud järgmiselt:

„(1) Süüdistatava õigus ilmuda isiklikult kohtulikule arutelule on hõlmatud [EIÕK] artiklis 6 sätestatud õigusega õiglasele kohtulikule arutamisele Euroopa Inimõiguste Kohtu tõlgenduses. [See] kohus on samuti märkinud, et süüdistatava õigus ilmuda isiklikult kohtulikule arutelule ei ole absoluutne ning et teatud tingimustel võib süüdistatav omal vabal tahtel sõnaselgelt või vaikimisi, kuid ühemõtteliselt, nimetatud õigusest loobuda.

(2) Erinevates raamotsustes, millega rakendatakse lõplike kohtuotsuste vastastikuse tunnustamise põhimõtet, ei käsitleta ühtselt küsimust, mis puudutab otsuseid, mis tehakse pärast kohtulikku arutelu, millele asjaomane isik isiklikult ei ilmunud. Kõnealune ühtsuse puudumine võib muuta praktilise rakendamise keeruliseks ning takistada õigusalast koostööd.

[…]

(4) Seetõttu on vaja sätestada selged ja ühtsed põhjused selliste otsuste mittetunnustamiseks, mis tehti pärast kohtulikku arutelu, millele asjaomane isik isiklikult ei ilmunud. Raamotsuse eemärk on viimistleda nimetatud ühtsete põhjuste määratlust, mis võimaldaksid täidesaatval asutusel otsust täita, vaatamata sellele, et isik kohtulikul arutelul ei viibinud, austades täielikult isiku õigust kaitsele. Käesolev raamotsus ei ole mõeldud selliste vormide ja meetodite, sealhulgas menetlusnõuete reguleerimiseks, mida kasutatakse käesolevas raamotsuses sätestatud tulemuste saavutamiseks; need kuuluvad liikmesriikide õigusaktide reguleerimisalasse.

(5) Nimetatud muudatustest tulenevalt tuleb muuta kehtivaid raamotsuseid, millega rakendatakse lõplike kohtuotsuste vastastikuse tunnustamise põhimõtet. Uued sätted peaksid olema ka kõnealuse valdkonna tulevaste õigusaktide õiguslikuks aluseks.

(6) Teisi raamotsuseid muutva käesoleva raamotsuse sätetega nähakse ette, millistel tingimustel ei tohi keelduda sellise otsuse tunnustamisest ja täitmisest, mis tehakse pärast kohtulikku arutelu, millele asjaomane isik isiklikult ei ilmunud. Täidetud ei pea olema kõik tingimused; kui üks tingimustest

on täidetud, kinnitab vahistamismääruse või otsuse teinud asutus, täites Euroopa vahistamismääruse või teiste raamotsuste kohase tunnistuse vastava osa, et nõuded on või saavad täidetud, mis peaks olema piisav otsuse täitmiseks vastastikuse tunnustamise põhimõtte alusel.

(7) Sellise otsuse tunnustamisest ja täitmisest, mis tehti pärast kohtulikku arutelu, millele asjaomane isik isiklikult ei ilmunud, ei tohi keelduda, kui isikule esitati kohtukutse isiklikult ning seega teavitati teda sellest, millal ja kus toimub kava kohaselt kohtulik arutelu, mille tulemusel asjaomane otsus tehti, või kui ta sai tegelikult muul viisil ametliku teabe selle kohta, millal ja kus toimub kava kohaselt kõnealune kohtulik arutelu, sellisel viisil, et ühemõtteliselt tehti kindlaks, et ta oli kavandatud kohtulikust arutelust teadlik. Sellega seoses on enesestmõistetav, et isik peaks saama sellise teabe „õigeaegselt“, mis tähendab piisavalt vara, et tal oleks võimalik osaleda kohtulikul arutelul ning reaalselt kasutada oma õigust kaitsele.

(8) Süüdistatava õigus õiglasele kohtulikule arutamisele tagatakse [EIÕKga], nii nagu seda tõlgendab Euroopa Inimõiguste Kohus. Nimetatud õigus hõlmab asjaomase isiku õigust ilmuda isiklikult kohtulikule arutelule. Selleks et asjaomane isik saaks kõnealust õigust kasutada, peab ta olema teadlik kavandatud kohtulikust arutelust. Käesoleva raamotsuse kohaselt peab iga liikmesriik tagama isiku teadlikkuse kohtulikust arutelust vastavalt oma siseriiklikule õigusele, kusjuures eeldades, et see peab toimuma kooskõlas nimetatud konventsiooni nõuetega. Kui kaalutakse teabe edastamise viisi piisavust selleks, et tagada isiku teadlikkus kohtulikust arutelust, võiks vajaduse korral Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtupraktika kohaselt pöörata eelkõige tähelepanu ka sellele, kui kohusetundlikult on asjaomane isik toiminud, et saada talle edastatud teave kätte.

[…]

(14) Käesolevas raamotsuses piirdutakse mittetunnustamise põhjuste määratluste viimistlemisega aktides, millega rakendatakse vastastikuse tunnustamise põhimõtet. Seetõttu piirdub näiteks asja uuesti läbivaatamise taotlemise õigust käsitlevate sätete kohaldamisala kõnealuste mittetunnustamise põhjuste määratlemisega. Nende sätete eesmärk ei ole liikmesriikide õigusaktide ühtlustamine. Käesolev raamotsus ei piira selliste tulevaste Euroopa Liidu õigusaktide kohaldamist, mille eesmärk on ühtlustada liikmesriikide õigusaktid kriminaalõiguse valdkonnas.

(15) Mittetunnustamise põhjused on vabatahtlikud. Siiski juhinduvad liikmesriigid kõnealuste põhjuste siseriiklikusse õigusesse ülevõtmisel eelkõige õigusest õiglasele kohtulikule arutamisele, võttes arvesse käesoleva raamotsuse üldist eesmärki, milleks on edendada isikute menetlusõigusi ning hõlbustada kriminaalasjades tehtavat õigusalast koostööd […]“

16 Raamotsuse 2009/299 artikkel 1 „Eesmärgid ja reguleerimisala“ näeb ette:

„1. Käesoleva raamotsuse eesmärgid on edendada nende isikute menetlusõigusi, kelle suhtes on algatatud kriminaalmenetlus, ning samal ajal hõlbustada kriminaalasjades tehtavat õigusalast koostööd ja eelkõige parandada liikmesriikidevahelist kohtuotsuste vastastikust tunnustamist.

2. Käesolev raamotsus ei mõjuta kohustust austada põhiõigusi ja õiguse üldpõhimõtteid, mis on sätestatud ELi lepingu artiklis 6, sealhulgas selliste isikute õigust kaitsele, kelle suhtes on algatatud kriminaalmenetlus, ning õigusasutustele sellega seoses pandud kohustusi.

3. Käesoleva raamotsusega kehtestatakse ühtsed eeskirjad selliste kohtuotsuste ühes liikmesriigis (täidesaatev liikmesriik) tunnustamise ja/või täitmise kohta, mille teine liikmesriik (otsuse teinud liikmesriik) tegi pärast menetlust, kus asjaomane isik kohal ei viibinud […]“

17 Raamotsuse 2002/584 artikkel 4a „Otsused, mis tehakse pärast kohtulikku arutelu, millele asjaomane isik isiklikult ei ilmunud“ lisati raamotsuse 2009/299 artikliga 2. Selle artikli lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Vahistamismäärust täitev õigusasutus võib samuti keelduda täitmast Euroopa vahistamismäärust, mis on tehtud vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitmiseks, kui isik ei ilmunud isiklikult kohtulikule arutelule, mille tulemusel otsus tehti, välja arvatud kui Euroopa vahistamismääruses märgitakse, et kooskõlas vahistamismääruse teinud liikmesriigi siseriiklikes õigusaktides määratletud täiendavate menetlusnõuetega:

a) ja õigeaegselt
   i) esitati asjakohasele isikule kohtukutse isiklikult ning seega teavitati teda sellest, millal ja kus toimub kava kohaselt kohtulik arutelu, mille tulemusel asjaomane otsus tehti, või sai asjaomane isik tegelikult muul viisil ametliku teabe selle kohta, millal ja kus toimub kava kohaselt kohtulik arutelu, mille tulemusel otsus tehti, sellisel viisil, et ühemõtteliselt tehti kindlaks, et asjaomane isik oli kavandatud kohtulikust arutelust teadlik,

   ning
   ii) teavitati asjaomast isikut sellest, et otsuse võib teha ka siis, kui isik ei ilmu kohtulikule arutelule,

või

b) on asjaomane isik, olles kavandatud kohtulikust arutelust teadlik, andnud volitused enda kohtulikul arutelul kaitsmiseks asjaomase isiku või riigi poolt määratud õigusnõustajale, kes teda kohtulikul arutelul ka kaitses,

või

c) pärast seda, kui asjaomasele isikule otsus kätte toimetati ning teda teavitati selgesõnaliselt õigusest taotleda asja uuesti läbivaatamist või otsus edasi kaevata ning tema õigusest osaleda sellel kohtulikul arutelul, mis võimaldab asja, sealhulgas uue tõendusmaterjali sisulist uuesti läbivaatamist ja mille tulemuseks võib olla algse otsuse tühistamine:
   i) teatas asjaomane isik selgesõnaliselt, et ta ei vaidlusta seda otsust,

   või
   ii) ei taotlenud asjaomane isik asja uuesti läbivaatamist ega kaevanud otsust edasi kindlaksmääratud ajavahemiku jooksul;

või

d) ei toimetatud asjaomasele isikule otsust isiklikult kätte, kuid
   i) see toimetatakse talle isiklikult kätte viivitamatult pärast üleandmist ning teda teavitatakse selgesõnaliselt tema õigusest taotleda asja uuesti läbivaatamist või otsus edasi kaevata ning tema õigusest osaleda sellel kohtulikul arutelul, mis võimaldab asja, sealhulgas uue tõendusmaterjali sisulist uuesti läbivaatamist ja mille tulemuseks võib olla algse otsuse tühistamine,

   ning
   ii) teda teavitatakse ajavahemikust, mille jooksul peab ta taotlema asja uuesti läbivaatamist või kaebama otsuse edasi, nagu on esitatud asjaomases Euroopa vahistamismääruses.“

18 Raamotsuse 2002/584 artikli 8 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Euroopa vahistamismäärus sisaldab järgmist teavet, mis on esitatud vastavalt lisas toodud vormile:

a) tagaotsitava isikuandmed ja kodakondsus;

b) vahistamismääruse teinud õigusasutuse nimi, aadress, telefoni- ja faksinumber ning elektronposti aadress;

c) tõendid täidetava kohtuotsuse, vahistamismääruse või mis tahes muu sama mõjuga täidetava kohtuotsuse kohta, mis kuulub artiklite 1 ja 2 rakendusalasse;

d) süüteo olemus ja õiguslik kvalifikatsioon, eelkõige seoses artikliga 2;

e) süüteo toimepaneku tehiolude kirjeldus, sealhulgas aeg, koht ja tagaotsitava isiku kuriteos osalemise laad;

f) lõpliku kohtuotsuse olemasolu korral määratud karistus või kuriteo eest ette nähtud karistusmäär vahistamismääruse teinud liikmesriigi õiguse alusel;

g) võimaluse korral muud süüteo tagajärjed.“

19 Selle raamotsuse artikkel 15 „Üleandmisotsus“ näeb ette:

„1. Vahistamismäärust täitev õigusasutus teeb käesolevas raamotsuses määratletud aja jooksul ja tingimustel otsuse, kas isik tuleb üle anda.

2. Kui vahistamismäärust täitev õigusasutus leiab, et vahistamismääruse teinud liikmesriigi edastatud teabest ei piisa üleandmisotsuse tegemiseks, küsib ta vajalikku lisateavet, eelkõige seoses artiklitega 3–5 ja artikliga 8, mis tuleb kiiresti saata ning võib selle saamiseks kehtestada tähtaja, võttes arvesse vajadust järgida artiklis 17 kehtestatud tähtaegu.

3. Vahistamismääruse teinud õigusasutus võib alati edastada täitvale õigusasutusele mis tahes vajalikku lisateavet.“

20 Nimetatud raamotsuse artikli 17 kohaselt:

„1. Euroopa vahistamismäärust menetletakse ja see täidetakse viivitamatult.

2. Juhul kui tagaotsitav nõustub üleandmisega, tuleks lõplik otsus Euroopa vahistamismääruse täitmise kohta teha kümne päeva jooksul pärast nõusoleku andmist.

3. Muudel juhtudel tuleks lõplik otsus Euroopa vahistamismääruse täitmise kohta teha 60 päeva jooksul pärast tagaotsitava vahistamist.

4. Kui erijuhtudel ei ole Euroopa vahistamismäärust võimalik täita lõikes 2 või 3 kehtestatud tähtaja jooksul, teavitab vahistamismäärust täitev õigusasutus sellest viivitamata vahistamismääruse teinud õigusasutusele ja esitab viivituse põhjused. Sel juhul võib seda tähtaega veel 30 päeva võrra pikendada.

[…]“

21 Sama raamotsuse lisas on toodud Euroopa vahistamismääruse ühtne vorm.

Madalmaade õigus

22 Raamotsus 2002/584 võeti Madalmaade õigusesse üle 29. aprilli 2004. aasta üleandmisseadusega (Overleveringswet; *Stb*. 2004; edaspidi „OLW“).

23 OLW artikkel 12 on sõnastatud järgmiselt:

„Üleandmine ei ole lubatud, kui Euroopa vahistamismääruse eesmärk on kohtuotsuse täitmine, kuigi süüdistatav ei ilmunud isiklikult kohtuistungile, mille tulemusel otsus tehti, välja arvatud kui Euroopa vahistamismääruses märgitakse, et kooskõlas vahistamismääruse teinud liikmesriigi menetlusnõuetega:

a) esitati kohtukutse süüdistatavale õigel ajal ja isiklikult ning seega teavitati teda sellest, millal ja kus toimub kohtuistung, mille tulemusel asjaomane otsus tehti, või sai see isik tegelikult muul viisil ametliku teabe selle kohta, millal ja kus kõnealune kohtuistung toimub, sellisel viisil, et ühemõtteliselt tehti kindlaks, et ta oli kavandatud kohtuistungist teadlik, ning teda teavitati sellest, et otsuse võib teha ka siis, kui ta ei ilmu kohtuistungile; või

b) süüdistatavat informeeriti kohtuistungist ja ta andis vabalt valitud või riigi poolt määratud advokaadile volitused enda kaitsmiseks ja see advokaat kaitses teda kohtulikul arutelul, või

c) pärast seda, kui otsus toimetati süüdistatavale kätte ja teda informeeriti sõnaselgelt õigusest taotleda asja uuesti läbivaatamist või otsus edasi kaevata ning tema õigusest osaleda sellel kohtulikul arutelul, mis võimaldab asja, sealhulgas uue tõendusmaterjali sisulist uuesti läbivaatamist ja mille tulemuseks võib olla algse otsuse tühistamine, süüdistatav:
   1° teatas sõnaselgelt, et ta ei vaidlusta otsust, või
   2° ei taotlenud asja uuesti läbivaatamist ega kaevanud otsust edasi määratud tähtaja jooksul või

d) süüdistatavale ei toimetatud otsust isiklikult kätte, kuid:
   1° ta saab selle isiklikult viivitamatult kätte pärast tema üleandmist ja teda informeeritakse sõnaselgelt tema õigusest taotleda asja uuesti läbivaatamist või otsus edasi kaevata ning tema õigusest osaleda sellel kohtulikul arutelul, mis võimaldab asja, sealhulgas uue tõendusmaterjali sisulist uuesti läbivaatamist ja mille tulemuseks võib olla algse otsuse tühistamine, ning
   2° teda teavitatakse ajavahemikust, mille jooksul peab ta taotlema asja uuesti läbivaatamist või kaebama otsuse edasi, nagu on esitatud asjaomases Euroopa vahistamismääruses.“

24 OLW lisa 2 „Euroopa vahistamismääruse vorm […]“ vastab raamotsuse 2002/584 lisale.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

25 Eelotsusetaotlusest selgub, et eelotsusetaotluse esitanud kohus Rechtbank Amsterdam (Amsterdami esimese astme kohus, Madalmaad) sai 22. veebruaril 2017 selle kohtu juures asuvalt kuninga prokurörilt (officier van justitie bij de Rechtbank) taotluse seoses Klaipėdos apygardos teismase (Klaipėda maakonnakohus, Leedu) 14. veebruaril 2017 tehtud Euroopa vahistamismääruse (edaspidi „vaidlusalune Euroopa vahistamismäärus“) täitmisega.

26 Selles Euroopa vahistamismääruses nõuti Leedu kodaniku T. Tupikase – kellel puudub Madalmaades kindel elukoht – vahistamist ja üleandmist, et täita Leedus ühe aasta ja nelja kuu pikkune vangistus.

27 Kõnealuses Euroopa vahistamismääruses on sellega seoses märgitud, et Klaipėdos miesto apylinkės teismas (Klaipėda esimese astme kohus, Leedu) tegi 26. augustil 2016 otsuse, millega mõistis T. Tupikasele selle karistuse kahe teo eest, mis on Leedu õiguse alusel karistatavad süüteod. Lisaks on kõnealuses Euroopa vahistamismääruses täpsustatud, et T. Tupikas kaebas selle kohtuotsuse edasi ja

Klaipėdos apygardos teismas (Klaipėda maakonnakohus) jättis oma 8. detsembri 2016. aasta otsusega selle kaebuse rahuldamata ning seega ei muudetud apellatsiooniastmes T. Tupikasele esimeses kohtuastmes mõistetud karistust.

28 Vaidlust ei ole selles, et T. Tupikas ilmus esimese kohtuastme arutelule isiklikult.

29 Samas ei sisalda Euroopa vahistamismäärus teavet apellatsioonimenetluse kohta ega muu hulgas selle kohta, kas asjaomane isik Klaipėdos apygardos teismases (Klaipėda maakonnakohus) isiklikult kohtulikule arutelule ilmus ning kui see nii ei olnud, siis kas apellatsioonimenetluse puhul on täidetud raamotsuse 2002/584 artikli 4a lõike 1 punktides a–d nimetatud tingimused.

30 Eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekib küsimus, kas niisugusel juhtumil nagu käesolevas kohtuasjas kohaldatakse nimetatud raamotsust ainult esimeses kohtuastmes toimunud menetluse või ka apellatsioonimenetluse suhtes.

31 Esimesel juhul leiab see kohus, et ta ei saa vaidlusaluse Euroopa vahistamismääruse täitmisest keelduda, kuna asjaomane isik ilmus esimeses kohtuastmes isiklikult kohtulikule arutelule.

32 Seevastu teisel juhul oleks vaja enne T. Tupikase suhtes üleandmisotsuse tegemist paluda vahistamismääruse teinud õigusasutuselt apellatsioonimenetluse kohta täiendavat teavet.

33 Rechtbank Amsterdam (Amsterdami esimese astme kohus) leiab, et on mitu asjaolu, mille tõttu tuleks raamotsuse 2002/584 artikli 4a lõiget 1 tõlgendada nii, et seda kohaldatakse ka apellatsioonimenetluse suhtes, kui asi vaadatakse selles menetluses uuesti sisuliselt läbi.

34 Eelotsusetaotluse esitanud kohus põhjendab oma seisukohta selle raamotsuse artikli 4a lõike 1 punktide c ja d sõnastusega, mis viitab „asja uuesti läbivaatamis[ele] või otsus[e] edasi kae[bamisele] […], mis võimaldab asja, sealhulgas uue tõendusmaterjali sisulist uuesti läbivaatamist“.

35 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul tuleneb sellest sõnastusest, et see säte viitab olukorrale, milles kohus teeb asjas sisulise otsuse selles mõttes, et võtab seisukoha asjaomase isiku süü kohta talle etteheidetava teo toimepanemisel ning vastaval juhul mõistab talle selle süüteo eest karistuse. Samas ei ole see nii juhul, kui selles menetluses käsitletakse vaid õigusküsimusi, nagu see on kassatsioonimenetluses.

36 Eelotsusetaotluse esitanud kohus lisab, et raamotsuse 2002/584 artikli 4a lõige 1 ei piira selle sätte ulatust esimeses kohtuastmes toimunud menetlusega: nimetatud lõike punktid c ja d viitavad sõnaselgelt nii „uuesti läbivaatamisele“ kui ka „otsuse edasikaebamisele“.

37 Pealegi toetab eeltoodud tõlgendust tema sõnul raamotsuse 2002/584 artikli 4a lõike 1 eesmärk, mis – nagu Euroopa Kohus leidis 26. veebruari 2013. aasta kohtuotsuse Melloni (C-399/11, EU:C:2013:107) punktis 43 ja 24. mai 2016. aasta kohtuotsuse Dworzecki (C-108/16 PPU, EU:C:2016:346) punktis 37 – on võimaldada vahistamismäärust täitval õigusasutusel anda üleandmisluba hoolimata sellest, et tagaotsitav puudus kohtulikult arutelult, tagades samal ajal täielikult tema kaitseõigused.

38 Nimelt on kaitseõigused osa õigusest õiglasele kohtumenetlusele EIÕK artikli 6 ja harta artikli 47 tähenduses, mistõttu juhul, kui liikmesriik näeb apellatsioonimenetluse ette, on tal kohustus tagada, et asjaomasel isikul oleksid selle menetluse jooksul nimetatud sätetes ette nähtud põhitagatised. Kuigi asjaomasel isikul on võimalus oma kaitseõigustest loobuda, ei või kohus – nagu Euroopa Inimõiguste Kohus on juba leidnud – asjaomase isiku süü küsimust uuesti läbi vaadates teha taas otsust tema süü kohta ilma tõendeid otseselt hindamata, mille on isiklikult esitanud süüdistatav, kes soovib tõendada, et ta ei pannud toime tegu, mis väidetavalt on kriminaalkorras karistatav tegu. Niisuguses olukorras ei piisa ainuüksi asjaolust, et asjaomane isik sai oma kaitseõigusi kasutada esimeses kohtuastmes, et võiks järeldada, et EIÕK artiklis 6 ja harta artiklis 47 sätestatud nõudeid on järgitud.

39 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib siiski, et mõni liikmesriik sellist tõlgendust ei toeta. Nii võib ka väita, et kui on tõendatud, et isiku kaitseõigused olid esimese astme kohtumenetluses täielikult tagatud, siis vastastikuse usalduse põhimõttest tulenevalt tuleb asuda seisukohale, et vahistamismääruse teinud liikmesriigi ametiasutused ei ole ka teistes võimalikes menetlustes liidu õiguses tunnustatud põhiõigusi eiranud. Samas ei ole Euroopa Kohus selle kohta veel seisukohta võtnud.

40 Neil asjaoludel otsustas Rechtbank Amsterdam (Amsterdami esimese astme kohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas apellatsioonimenetlus,

– milles asi vaadati sisuliselt läbi ning

– milles asjaomane isik mõisteti (uuesti) süüdi ja/või jäeti esimeses kohtuastmes kuulutatud süüdimõistev kohtuotsus muutmata,

– samas kui Euroopa vahistamismääruse eesmärk on see süüdimõistev kohtuotsus täitmisele pöörata,

kujutab endast „kohtulikku arutelu, mille tulemusel otsus tehti“, raamotsuse [2002/584] artikli 4a lõike 1 tähenduses?“

Kiirmenetlus

41 Eelotsusetaotluse esitanud kohus palub lahendada käesolev eelotsusetaotlus Euroopa Kohtu kodukorra artikli 107 alusel kiirmenetluses.

42 Nimetatud kohus põhjendab oma taotlust asjaoluga, et T. Tupikas viibib praegu Madalmaades vahi all, oodates otsust tema suhtes Leedu Vabariigi pädeva asutuse poolt tehtud Euroopa vahistamismääruse kohta.

43 Eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustab veel, et ta ei saa selles küsimuses otsust teha enne, kui Euroopa Kohus on teinud otsuse käesoleva eelotsusetaotluse kohta. Euroopa Kohtu kiire vastus esitatud küsimusele mõjutab seega otseselt ja otsustavalt selle väljaandmisvahistuse kestust Madalmaades, mida kohaldatakse T. Tupikase suhtes tehtud Euroopa vahistamismääruse võimalikuks täitmiseks.

44 Seoses sellega tuleb märkida esiteks, et käesolev eelotsusetaotlus puudutab raamotsuse 2002/584 tõlgendamist, mis kuulub ELi toimimise lepingu kolmanda osa V jaotisega reguleeritud valdkonda, mis puudutab vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevat ala. Eelotsusetaotluse saab seega lahendada kiirmenetluses.

45 Mis teiseks puutub kiireloomulisusse, siis Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt tuleb arvesse võtta asjaolu, et põhikohtuasjas kõnesolevalt isikult on praegu võetud vabadus ja tema kinnipidamine sõltub põhikohtuasja vaidluse lahendusest (kohtuotsus, 10.11.2016, Kovalkovas, C-477/16 PPU, EU:C:2016:861, punkt 21 ja seal viidatud kohtupraktika). Lisaks tuleb asjaomase isiku olukorda hinnata selle eelotsusetaotluse analüüsimise kuupäeva seisuga, milles palutakse see taotlus lahendada kiirmenetluses (kohtuotsus, 24.5.2016, Dworzecki, C-108/16 PPU, EU:C:2016:346, punkt 22 ja seal viidatud kohtupraktika).

46 Käesoleval juhul on ühelt poolt selge, et nimetatud kuupäeval oli T. Tupikaselt võetud vabadus. Teiselt poolt sõltub tema kinnipidamine põhikohtuasja lahendusest, sest kinnipidamisotsus on eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul tema suhtes tehtud vaidlusaluse Euroopa vahistamismääruse täitmisel.

47 Neil asjaoludel otsustas Euroopa Kohtu viies koda 8. juunil 2017 ettekandja-kohtuniku ettepanekul ja pärast kohtujuristi ärakuulamist rahuldada eelotsusetaotluse esitanud kohtu taotluse lahendada eelotsusetaotlus kiirmenetluses.

Eelotsuse küsimuse analüüs

48 Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsimuse eesmärk on sisuliselt kindlaks teha mõiste „kohtulik arutelu, mille tulemusel otsus tehti“ ulatus raamotsuse 2002/584 artikli 4a lõike 1 tähenduses juhul, kui Euroopa vahistamismääruse teinud liikmesriigis on tehtud mitu kohtuotsust, millest vähemalt ühe puhul ei viibinud asjaomane isik kohtulikul arutelul. Täpsemalt soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas sellisel juhul tuleb seda apellatsioonimenetlust pidada nimetatud sätte kohaldamise seisukohast otsustavaks.

49 Kõigepealt tuleb meenutada, et Euroopa Kohtu praktika kohaselt põhineb raamotsus 2002/584 vastastikuse usalduse põhimõttel, mis õigusalase koostöö „nurgakivina“, nagu selgub nimetatud raamotsuse põhjendusest 6, omakorda rajaneb liikmesriikide vastastikusel usaldusel, et aidata saavutada eesmärki kujundada Euroopa Liit vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevaks alaks (vt selle kohta kohtuotsus, 10.11.2016, Kovalkovas, C-477/16 PPU, EU:C:2016:861, punktid 25–28 ja seal viidatud kohtupraktika).

50 Sel eesmärgil on raamotsuse artikli 1 lõikes 2 sätestatud, et liikmesriigid täidavad mis tahes Euroopa vahistamismääruse vastastikuse tunnustamise põhimõtte alusel ja vastavalt selle raamotsuse sätetele. Välja arvatud juhul, kui esineb erandlikke asjaolusid, võivad õigusasutused keelduda sellise määruse täitmisest vaid raamotsuses 2002/584 ette nähtud, ammendavalt loetletud juhtudel, ning Euroopa vahistamismääruse täitmisele võib seada tingimusi üksnes nimetatud raamotsuses ammendavalt ette nähtud tingimustel. Järelikult kui Euroopa vahistamismääruse täitmine kujutab endast põhimõtet, siis on täitmisest keeldumine erand, mida tuleb tõlgendada kitsalt (kohtuotsus, 29.6.2017, Popławski, C-579/15, EU:C:2017:503, punkt 19 ja seal viidatud kohtupraktika).

51 Nii on selles raamotsuses sõnaselgelt ühelt poolt sätestatud vahistamismääruse täitmata jätmise kohustuslikud (artikkel 3) ja vabatahtlikud (artiklid 4 ja 4a) alused ning teiselt poolt vahistamismääruse teinud liikmesriigis teatavatel juhtudel antavad tagatised (artikkel 5).

52 Mis konkreetsemalt puutub olukorda, kus Euroopa vahistamismäärus puudutab tagaseljaotsusega mõistetud karistuse täitmist, siis nägi raamotsuse 2002/584 artikli 5 punkt 1 selle esialgses redaktsioonis ette reegli, mille kohaselt võis vahistamismäärust täitev liikmesriik isiku üleandmise suhtes sellisel juhul kohaldada tingimust, et vahistamismääruse teinud liikmesriigis peab sellele isikule olema tagatud asja uus läbivaatamine tema kohalviibimisel.

53 See säte tunnistati kehtetuks raamotsusega 2009/299 ja asendati raamotsuses 2002/584 uue artikliga 4a, mis piirab vahistamismääruse täitmisest keeldumise võimalust, loetledes täpselt ja ühtselt tingimused, mille puhul ei tohi keelduda sellise otsuse tunnustamisest ja täitmisest, mis tehakse pärast kohtulikku arutelu, millele asjaomane isik isiklikult ei ilmunud (vt selle kohta kohtuotsus, 26.2.2013, Melloni, C-399/11, EU:C:2013:107, punkt 41).

54 Nii tuleneb juba raamotsuses 2002/584 artikli 4a lõike 1 sõnastusest, et vahistamismäärust täitev õigusasutus võib keelduda täitmast Euroopa vahistamismäärust, mis on tehtud vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitmiseks, kui isik ei ilmunud isiklikult kohtulikule arutelule, mille tulemusel otsus tehti, välja arvatud juhud, kui Euroopa vahistamismääruses märgitakse, et selle sätte punktides a–d sätestatud tingimused on täidetud.

55 Sellest järeldub, et vahistamismäärust täitev õigusasutus on juhul, kui on kindlaks tehtud, et üks raamotsuse 2002/584 artikli 4a lõike 1 punktides a, b, c või d sätestatud tingimustest on täidetud, kohustatud Euroopa vahistamismääruse täitma vaatamata sellele, et asjaomane isik puudus kohtulikult arutelult, mille tulemusel otsus tehti.

56 Selles osas näevad nimetatud raamotsuse artikli 4a lõike 1 punktid a ja b peamiselt ette, et kui tagaselja süüdi mõistetud isik oli õigeaegselt teadlik kavandatud kohtulikust arutelust ja kui teda oli teavitatud sellest, et otsuse võib teha ka siis, kui ta ei ilmu kohtulikule arutelule, või kui asjaomane isik, olles kavandatud kohtulikust arutelust teadlik, oli andnud volituse enda kaitsmiseks õigusnõustajale, on vahistamismäärust täitval õigusasutusel kohustus see isik üle anda.

57 Lisaks näevad sama raamotsuse artikli 4a lõike 1 punktid c ja d ette juhud, mil vahistamismäärust täitev õigusasutus on kohustatud Euroopa vahistamismääruse täitma, kuigi asjaomasel isikul on õigus taotleda asja uuesti läbivaatamist, kui nimetatud vahistamismääruses on märgitud, et asjaomane isik ei taotlenud asja uuesti läbivaatamist või et teda teavitatakse sõnaselgelt õigusest taotleda asja uuesti läbivaatamist.

58 Nii on Euroopa Kohus juba leidnud, et raamotsuse 2002/584 artikli 4a eesmärk on tagada kaitse kõrge tase ja võimaldada vahistamismäärust täitval õigusasutusel asjaomane isik üle anda hoolimata sellest, et ta puudus kohtulikult arutelult, mis viis tema süüdimõistmiseni, tagades samal ajal täielikult tema kaitseõigused (kohtuotsus, 24.5.2016, Dworzecki, C-108/16 PPU, EU:C:2016:346, punkt 37).

59 Teisisõnu ei saa vastastikuse usalduse ja vastastikuse tunnustamise põhimõtted, millel see raamotsus põhineb, mingil moel piirata asjaomasele isikule tagatud põhiõigusi.

60 Nimelt on oluline meenutada, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt tuleb liidu teisese õiguse normide tõlgendamisel ja kohaldamisel tagada põhiõigused (vt eelkõige kohtuotsus, 16.2.2017, C. K. jt, C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, punkt 59), mille lahutamatu osa on ka kaitseõiguste tagamine, mis tulenevad õigusest õiglasele kohtumenetlusele, mis on ette nähtud harta artiklites 47 ja 48 ning EIÕK artiklis 6.

61 Ka raamotsuse 2002/584 artikli 1 lõige 3 näeb ette, et see otsus „ei […] mõjuta kohustust austada põhiõigusi ja õiguse üldpõhimõtteid, mis on kirja pandud [EL] artiklis 6“.

62 Raamotsuse 2009/299 artikli 1 lõige 1 täpsustab sellega seoses, et raamotsuse eesmärgid on „edendada nende isikute menetlusõigusi, kelle suhtes on algatatud kriminaalmenetlus, ning samal ajal […] parandada liikmesriikidevahelist kohtuotsuste vastastikust tunnustamist“. Mis puutub selle raamotsuse artikli 1 lõikesse 2, mis võtab üle raamotsuse 2002/584 artikli 1 lõike 3 sõnastuse, siis see viitab sõnaselgelt vajadusele tagada nende isikute õigus kaitsele, kelle suhtes on algatatud kriminaalmenetlus, ja rõhutab liikmesriikide õigusasutuste kohustust põhiõigused tagada.

63 Järelikult tuleb raamotsust 2002/584 tõlgendada nii, et see tagaks kooskõla nõuetega tagada asjaomaste isikute põhiõigused, pärssimata sealjuures liidu seadusandja poolt ette nähtud Euroopa vahistamismäärusel põhineva liikmesriikide õigusalase koostöö süsteemi tõhusust, mille põhielement on Euroopa vahistamismäärus, nagu liidu seadusandja on selle ette näinud.

64 Just nendest kaalutlustest lähtudes tuleb käesoleva kohtuotsuse punktis 48 kirjeldatud olukorras tõlgendada raamotsuse 2002/584 artikli 4a lõike 1 tähenduses mõistet „kohtulik arutelu, mille tulemusel otsus tehti“.

65 Sellega seoses tuleb meenutada esiteks, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt tuleneb nii liidu õiguse ühetaolise kohaldamise nõudest kui ka võrdsuse põhimõttega seonduvatest nõuetest, et sellise liidu õigusnormi sõnastust, mis ei viita sõnaselgelt liikmesriikide õigusele õigusnormi tähenduse ja ulatuse kindlaksmääramiseks, tuleb tavaliselt kogu liidus tõlgendada autonoomselt ja ühetaoliselt ning sellise tõlgenduse andmisel tuleb arvesse võtta sätte konteksti ja asjaomase õigusakti eesmärki (kohtuotsus, 24.5.2016, Dworzecki, C-108/16 PPU, EU:C:2016:346, punkt 28 ja seal viidatud kohtupraktika).

66 Kuigi on tõsi, et raamotsuses 2002/584 ja eelkõige selle artikli 4a lõikes 1 on mitu sõnaselget viidet liikmesriikide õigusele, ei puuduta siiski ükski neist viidetest mõistet „kohtulik arutelu, mille tulemusel otsus tehti“ selle sätte tähenduses.

67 Neil tingimustel tuleb asuda seisukohale, et seda eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimuses toodud väljendit tuleb käsitada liidu õiguse autonoomse väljendina ja tõlgendada kogu liidu territooriumil ühetaoliselt.

68 Seda tõlgendust toetab ka raamotsuse 2009/299 tekkelugu. Nagu selle raamotsuse põhjendustest 2 ja 4 tuleneb, pidas liidu seadusandja ühtse regulatsiooni puudumisel küsimustes, mis puudutavad sellise kohtuliku arutelu tulemusel tehtud otsuseid, millele asjaomane isik isiklikult ei ilmunud, ja mis võivad muu hulgas takistada õigusalast koostööd, vajalikuks näha ette selged ja ühtsed põhjused selliste otsuste mittetunnustamiseks, mis on tehtud sellise kohtuliku arutelu tulemusel, millele asjaomane isik isiklikult ei ilmunud; samas ei reguleerinud ta liikmesriikide õiguse reguleerimisalasse kuuluvaid vorme ja meetodeid, sealhulgas menetlusnõudeid, mida kasutatakse nimetatud raamotsuses sätestatud tulemuste saavutamiseks (kohtuotsus, 24.5.2016, Dworzecki, C-108/16 PPU, EU:C:2016:346, punkt 31).

69 Teiseks tuleb tõdeda, et raamotsuse 2002/584 artikli 4a lõike 1 sõnastusest üksi ei piisa seal toodud mõiste „kohtulik arutelu, mille tulemusel otsus tehti“ täpsemaks piiritlemiseks. Nimelt pole seda mõistet seal määratletud ega täpsustatud ja selle artikli pealkiri piirdub vaid viitega „[o]tsus[tele], mis tehakse pärast kohtulikku arutelu, millele asjaomane isik isiklikult ei ilmunud.“

70 Neil tingimustel tuleb kõnealuse mõiste ulatus kindlaks määrata selle mõiste asetamisega konteksti. Selleks tuleb kolmandaks arvesse võtta nimetatud raamotsuse muid sätteid, mille hulka kuulub ka artikli 4a lõige 1.

71 Siinkohal on oluline kolmandaks märkida, et kuigi raamotsuse 2002/584 artikli 8 lõike 1 punktis c on kasutatud väljendeid „ täidetav kohtuotsus“ ja „mis tahes muu sama mõjuga täidetav kohtuotsus“ ning kuigi selline täidetavus on otsustav alates hetkest, mil võidakse teha Euroopa vahistamismäärus, on see asjaolu raamotsuse artikli 4a lõike 1 kontekstis vähem oluline. Seevastu tuleb artikli 4a lõike 1 tõlgendamisel arvesse võtta „kohtuotsuse“ „lõplikkust“, nagu selgub ühtselt teistest nimetatud raamotsuse sätetest.

72 Nii viitavad raamotsuse 2002/584 artikli 3 punkt 2 ja artikli 8 punkt f mõistele „lõplik kohtuotsus“, millega on mõistetud karistus. Nimetatud raamotsuse artikli 2 lõikes 1 viidatakse „otsustele karistamise kohta“, raamotsuse artikli 4 punktis 3 on kasutatud väljendit „lõplik kohtuotsus“ ja punktis 5 väljendit „tagaotsitava suhtes on […] tehtud lõplik kohtuotsus“.

73 Sarnane sõnastus on ka raamotsuste 2002/584 ja 2009/299 mitmes põhjenduses. Nii esineb raamotsuse 2002/584 põhjenduses 1 väljend „lõplik süüdimõistmine“, raamotsuse 2009/299 põhjendustes 2 ja 5 on aga kasutatud väljendit „lõplikud kohtuotsused“.

74 Järelikult tuleb raamotsuse 2002/584 artikli 4a lõikes 1 kasutatud väljendit „kohtulik arutelu, mille tulemusel otsus tehti“ mõista nii, et see viitab menetlusele, mille tulemusel tehti kohtuotsus, millega mõisteti lõplikult süüdi isik, kelle üleandmist Euroopa vahistamismääruse täitmise raames nõutakse.

75 Mõiste „otsus“ selline tõlgendus on lisaks kooskõlas ka mõistega „kohtulik arutelu, mis viis süüdimõistmiseni“, mida Euroopa Kohus kasutas 24. mai 2016. aasta kohtuotsuse Dworzecki (C-108/16 PPU, EU:C:2016:346) punktis 37, kui ta tõlgendas raamotsuse 2002/584 artikli 4a lõiget 1.

76 Kui lõpliku süüdimõistmise otsuse võib teatavatel juhtudel ajada segamini kriminaalasjas tehtud täidetava otsusega, siis see aspekt on endiselt reguleeritud erinevate siseriiklike õigusnormidega, eriti juhul, kui järjestikku on tehtud mitu otsust.

77 Kui vahistamismääruse teinud liikmesriik, nagu põhikohtuasjas, on kehtestanud kahe kohtuastme süsteemi ning kriminaalkohtumenetluses on mitu kohtuastet ja selle tulemusel võidakse teha järjestikuseid otsuseid, siis on oluline neljandaks kindlaks teha, millist nendest tuleb pidada selliseks, millega isik käesoleva kohtuotsuse punkti 74 tähenduses lõplikult süüdi mõistetakse.

78 Nagu nähtub Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikast ühelt poolt, viitab mõiste „süüdimõistev kohtuotsus“ EIÕK tähenduses samal ajal süüditunnistamisele, mis järgneb kuriteo õiguslikule tuvastamisele, ja karistuse või muu vabadust piirava meetme määramisele (vt selle kohta Euroopa Inimõiguste Kohus, 21.10.2013, Del Río Prada *vs.* Hispaania, CE:ECHR:2013:1021JUD004275009, punkt 123 ja seal viidatud kohtupraktika).

79 Teiselt poolt on Euroopa Inimõiguste Kohus mitmel korral leidnud, et kui on ette nähtud apellatsioonimenetlus, siis tuleb selles järgida EIÕK artiklis 6 antud tagatisi, eriti juhul, kui esimeses kohtuastmes tehtud otsuse suhtes võib taotleda täieulatuslikku kohtulikku kontrolli ja teise astme kohtul on pädevus asi uuesti läbi vaadata, hinnates süüdistuse põhjendatust nii faktiliselt kui ka õiguslikult, ning teha esitatud tõendite põhjal asjaomase isiku süü või süütuse kohta otsus (vt selle kohta Euroopa Inimõiguste Kohtu otsused, 26.5.1988, Ekbatani *vs.* Rootsi, CE:ECHR:1988:0526JUD001056383, punktid 24 ja 32; 26.10.2000, Kudła *vs.* Poola, CE:ECHR:1988:0526JUD001056383, punkt 122; 18.10.2006 Hermi *vs.* Itaalia, CE:ECHR:2006:1018JUD001811402, punktid 64 ja 65; 25.4.2013, Zahirović *vs.* Horvaatia, CE:ECHR:2013:0425JUD005859011, punkt 56, ning 14.2.2017, Hokkeling *vs.* Madalmaad, CE:ECHR:2017:0214JUD003074912, punktid 56 ja 58).

80 Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikast tuleneb veel, et kui on ette nähtud kaks kohtuastet, siis ei saa asjaolust, et asjaomane isik sai oma kaitseõigusi kasutada esimeses kohtuastmes, järeldada, et kui teises kohtuastmes toimus arutelu ilma tema kohalviibimiseta, olid EIÕK artiklis 6 ette nähtud õigused talle tagatud (vt selle kohta Euroopa Inimõiguste Kohtu 14. veebruari 2017. aasta otsus Hokkeling *vs.* Madalmaad, CE:ECHR:2017:0214JUD003074912, punktid 57, 58 ja 61).

81 Järelikult tuleb olukorras, kus menetlus on toimunud mitmes kohtuastmes, milles on tehtud üksteisele järgnevad otsused, millest vähemalt üks on tehtud tagaselja, mõista raamotsuse 2002/584 artikli 4a lõike 1 tähenduses „kohtuliku aruteluna, mille tulemusel otsus tehti“ menetlust, milles tegi kohus asjaomase isiku süü ja talle karistuse või muu vabadust piirava meetme määramise kohta lõpliku otsuse pärast süüstavate ja süüst vabastavate tõendite faktilist ja õiguslikku uurimist ning olles sealhulgas vajaduse korral arvesse võtnud selle isiku isiklikku olukorda.

82 Selline tõlgendus on täielikult kooskõlas nõudega tagada kaitseõigused, mis just ongi raamotsuse 2002/584 artikli 4a eesmärk, nagu selgub käesoleva kohtuotsuse punktidest 58 ja 59.

83 Asjaomase isiku jaoks on määrav just see kohtuotsus, millega asi lahendatakse sisuliselt lõplikult selles mõttes, et selle peale ei saa üldises korras enam edasi kaevata, kuna see puudutab tema isiklikku olukorda seoses süüditunnistamisega ja vastavalt ka vabadusekaotusliku karistuse määramist, mis tal tuleb kanda.

84 Seega just selles menetlusastmes peab asjaomane isik saama täiel määral tõhusalt kasutada oma kaitseõigusi, et oma seisukohti tõhusalt kaitsta ja mõjutada selliselt lõplikku otsust, mis võib talle kaasa tuua tema isikuvabaduse piiramise. Tulemus, milleni see menetlus viib, ei oma selles kontekstis tähtsust.

85 Neil tingimustel – isegi kui oletada, et kaitseõigusi esimeses astmes täiel määral ei järgitud – saab teises kohtuastmes selle vea parandada, kui selles antakse kõik õiglase kohtumenetluse nõuetele vastavad tagatised.

86 Teisisõnu, kui asjaomane isik ilmus asja sisulisele uuesti läbivaatamisele, kuid mitte esimese kohtuastme arutelule, siis raamotsuse 2002/584 artikli 4a sätteid ei kohaldata. Vahistamismäärust täitev õigusasutus peab aga nimetatud artiklis ette nähtud kontrolli teostama juhul, kui asjaomane isik viibis esimese kohtuastme arutelul, kuid puudus selle kohtuastme arutelult, kus asi uuesti sisuliselt läbi vaadati.

87 Mõistele „kohtulik arutelu, mille tulemusel otsus tehti“ käesoleva kohtuotsuse punktides 81–84 antud tõlgendus tagab ka paremini kõnealuse raamotsuse eesmärgi, mis on hõlbustada ja kiirendada liikmesriikidevahelist õigusalast koostööd vastastikuse usalduse ja tunnustamise põhimõtte alusel, kuna see keskendub menetlusastmele, mis asja sisulise uuesti läbivaatamise tagajärjel on asjaomase isiku süüdimõistmise seisukohalt määrav.

88 Seevastu juhul, kui raamotsuse 2002/584 artiklit 4a tuleks kohaldada ka sellisest lõplikust otsusest varasema otsuse suhtes, pikendaks selline tõlgendus üleandmismenetlust vältimatult või raskendaks seda märkimisväärselt.

89 Nagu tuleneb ka kohtujuristi ettepaneku punktist 57, kinnitab raamotsusele 2002/584 lisatud Euroopa vahistamismääruse ühtse vormi punkti d sõnastus, et teave, mille vahistamismääruse teinud õigusasutus peab esitama, puudutab vaid viimast menetlusastet, mille käigus asi sisuliselt läbi vaadati.

90 Mis konkreetselt puutub sellisesse olukorda nagu põhikohtuasjas käsitletav, kus menetlus toimus kahes järjestikkuses astmes – esimese kohtuastme menetlus, millele järgnes apellatsioonimenetlus –, siis omab raamotsuse 2002/584 artikli 4a lõike 1 kohaldamisel tähtsust vaid selle astme menetlus, mille tulemusel tehti apellatsioonikohtu otsus, kuna selles menetlusastmes tehti otsus, mida ei saa enam üldises korras edasi kaevata ning millega asi lahendati seega sisuliselt lõplikult.

91 Järelikult tuleb sellises kohtuasjas nagu põhikohtuasi sellisest apellatsioonimenetlusest lähtudes ühelt poolt vahistamismääruse teinud õigusasutusel esitada raamotsuse 2002/584 artikli 8 lõikes 1 nimetatud teave ja teiselt poolt on vahistamismäärust täitval liikmesriigil õigus sellest lähtudes paluda raamotsuse artikli 15 lõike 2 alusel täiendavat teavet, mida ta peab vajalikuks, et teha asjaomase isiku üleandmise suhtes otsus.

92 Mis aga puutub vahistamismäärust täitva õigusasutuse kohustustesse, siis tuleb meenutada, et raamotsuste imperatiivne laad toob liikmesriikide asutustele ja eelkõige liikmesriikide kohtutele kaasa siseriikliku õiguse kooskõlalise tõlgendamise kohustuse (vt selle kohta kohtuotsused, 16.6.2005, Pupino, C-105/03, EU:C:2005:386, punkt 34, ja 29.6.2017, Popławski, C-579/15, EU:C:2017:503, punkt 31).

93 Raamotsuse 2002/584 artikli 4a lõike 1 kohaldamisel peab vahistamismäärust täitev õigusasutus juhul, kui asjaomane isik ei viibinud kohtulikul arutelul, mille tulemusena tehti otsus, millega lahendati asi sisuliselt ja seega ka tema süüdimõistmise küsimuses lõplikult, kontrollima, kas käsitletava olukorra puhul pole tegemist ühega selle sätte punktides a–d kirjeldatud olukordadest.

94 Selline kontroll tuleb läbi viia nii Euroopa vahistamismäärusest tulenevatest andmetest kui ka raamotsuse 2002/584 artikli 15 lõigete 2 ja 3 alusel saadud täiendavast teabest lähtudes.

95 Kui ilmneb, et tema menetluses olevas asjas käsitletav olukord vastab ühele raamotsuse 2002/584 artikli 4a lõike 1 punktides a–d kirjeldatud olukordadest, tuleb vahistamismäärust täitval õigusasutusel see määrus täita ja anda luba tagaotsitava üleandmiseks, nagu tuleneb käesoleva kohtuotsuse punktidest 50 ja 55.

96 Kuna raamotsuse 2002/584 artikkel 4a näeb ette ühe Euroopa vahistamismääruse täitmata jätmise vabatahtlikest alustest ja nimetatud artikli punkti 1 alapunktides a–d toodud juhud moodustavad nendest täitmata jätmise vabatahtlikest alustest erandi, on Euroopa Kohus juba leidnud, et kui vahistamismäärust täitev õigusasutus on kindlaks teinud, et need erandid Euroopa vahistamismääruses nimetatud isiku olukorda ei hõlma, võib ta võtta arvesse muid asjaolusid, mis võimaldavad tal kindlaks teha, et asjaomase isiku üleandmisega ei rikuta tema kaitseõigusi (vt selle kohta kohtuotsus, 24.5.2016, Dworzecki, C-108/16 PPU, EU:C:2016:346, punktid 50 ja 51).

97 Niisiis ei takista raamotsus 2002/584 Euroopa vahistamismäärust täitval õigusasutusel veendumast, et asjaomase isiku kaitseõigusi järgitakse, võttes nõuetekohaselt arvesse tema menetluses olevat asja iseloomustavad asjaolud, sealhulgas teabe, mis on tema enese valduses, kuivõrd see ei takista selle raamotsuse artiklis 17 ette nähtud tähtaegade järgimist.

98 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esitatud küsimusele vastata, et kui Euroopa vahistamismääruse teinud liikmesriik on ette näinud mitu kohtuastet, milles võidakse teha üksteisele järgnevad otsused, millest vähemalt üks on tehtud tagaselja, siis tuleb raamotsuse 2002/584 artikli 4a lõike 1 tähenduses mõistet „kohtulik arutelu, mille tulemusel otsus tehti“ tõlgendada nii, et see viitab vaid selle kohtuastme menetlusele, milles pärast asja faktilist ja õiguslikku uut sisulist läbivaatamist tehti asjaomase isiku süü ja talle mõistetava karistuse – mis võib olla vabadusekaotuslik – kohta lõplik otsus.

99 Selline apellatsioonimenetlus nagu põhikohtuasjas käsitletav jääb põhimõtteliselt selle mõiste kohaldamisalasse. Eelotsusetaotluse esitanud kohtul tuleb siiski kindlaks teha, et sellel menetlusel on eespool kirjeldatud tunnused.

Kohtukulud

100 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (viies koda) otsustab:

Kui Euroopa vahistamismääruse teinud liikmesriik on ette näinud mitu kohtuastet, milles võidakse teha üksteisele järgnevad otsused, millest vähemalt üks on tehtud tagaselja, siis tuleb nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta (muudetud nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsusega 2009/299/JSK) artikli 4a lõike 1 tähenduses mõistet „kohtulik arutelu, mille tulemusel otsus tehti“ tõlgendada nii, et see viitab vaid selle kohtuastme menetlusele, milles pärast asja faktilist ja õiguslikku uut sisulist läbivaatamist tehti asjaomase isiku süü ja talle mõistetava karistuse – mis võib olla vabadusekaotuslik – kohta lõplik otsus.

Selline apellatsioonimenetlus nagu põhikohtuasjas käsitletav jääb põhimõtteliselt selle mõiste kohaldamisalasse. Eelotsusetaotluse esitanud kohtul tuleb siiski kindlaks teha, et sellel menetlusel on eespool kirjeldatud tunnused.

Allkirjad